

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 11.12.2007
COM(2007) 803 konč.
DEL I

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU SVETU

**Strateško poročilo o prenovljeni lizbonski strategiji za rast in delovna mesta: uvedba
novega cikla (2008–2010)**

Ohranjevanje hitrosti sprememb

OHRANJEVANJE HITROSTI SPREMEMB

S prenovljeno lizbonsko strategijo v letu 2005 in njeno novo usmeritvijo na rast in delovna mesta, je Evropa dosegla veliko. V načinu delovanja Unije so opazne pomembne in stalne spremembe: tesno partnerstvo in jasno ločevanje pristojnosti med državami članicami ter Komisijo sta omogočila velik korak naprej.

Rezultati so že vidni. Gospodarstvo je veliko uspešnejše kot je bilo leta 2005. Napovedi rasti so ugodne. V zadnjih dveh letih je bilo ustvarjenih skoraj 6,5 milijonov novih delovnih mest. Do leta 2009 pa bo po pričakovanjih ustvarjenih še dodatnih 5 milijonov. Za temi številkami stoji milijone Evropejcev, ki so se rešili bede brezposelnosti in katerih življenje se je izboljšalo.

Seveda je del trenutnega razcveta konjunktorno pogojen. Vendar so strukturne reforme, ki so jih v zadnjih nekaj letih izvedle države članice in Unija v okviru lizbonske strategije, prinesle spremembe in pomenijo najboljšo zaščito pred padcem konjunkturo.

Lizbonska strategija je instrument EU za spremljanje sprememb. Zato je pomemben del odziva Unije na globalizacijo, ko pomaga Evropejcem pri oblikovanju novega sklopa izzivov in priložnosti.

Reforme so lahko težke. Včasih tudi nepriljubljene. Toda pomenijo edino rešitev, ki je skladna z današnjimi potrebami. Naš dosedanji uspeh nas mora spodbujati k nadaljnjim prizadevanjem v naslednjem ciklu strategije.

To pomeni, da moramo ohraniti hitrost sprememb. Preveč Evropejcev je še vedno brezposelnih. Do sedaj še nismo ustvarili najboljših pogojev za rast podjetij. Evropa je na področju spodbujanja inovacij ter raziskav in razvoja še vedno razdrobljena; prispevki zasebnega sektorja še vedno ne zadoščajo. S preoblikovanjem EU v gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika smo šele začeli. Glede na tveganje upočasnitve rasti na svetovni ravni je pomembno pospešiti reforme in povečati odpornost naših gospodarstev.

Lizbonska strategija zahteva močno vodstvo. Ko to vodstvo prevzame Evropa, sledijo dejanja. Prednostni ukrepi, sprejeti na spomladanskem zasedanju Evropskega sveta leta 2006, so prinesli pravi zagon. Sedaj je veliko lažje in hitreje ustanoviti podjetje v večini držav članic. Sprejeta so bila tudi skupna načela o prožni varnosti. To zagotavlja trdno podlago za svežo politično spodbudo.

Ta zagon moramo izkoristiti in sprejeti podroben seznam ambicioznih novih ukrepov. Skupaj moramo na primer:

- zmanjšati število oseb, ki zgodaj opustijo šolanje, da tako nihče v času globalizacije ne zaostaja;
- zagotoviti Evropi „peto svoboščino“, prosti pretok znanja, da lahko izkoristi svoj ustvarjalni potencial;
- vzpostaviti visokohitrostni internetni dostop in tako spodbuditi inovacije ter v dobi interneta ohraniti vodilno vlogo, ki jo ima Evropa;

- spodbujati mala in srednja podjetja v okviru zakona za mala podjetja v Evropi;
- znatno izboljšati energetska učinkovitost naših zgradb in spodbujati spremembe z obsežnimi proračunskimi sredstvi za javna naročila;
- okrepiti trikotnik „izobraževanje-raziskave-inovacije“, predvsem z ustanovitvijo in delovanjem Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT) ter uvedbo skupnih tehnoloških pobud.

Evropa ima enkratno priložnost, da se na temeljih močnega socialnega modela preoblikuje v ustvarjalno, naložbam prijazno gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika, ki bo imela dinamično poslovno okolje, visoko usposobljeno delovno silo in visokokakovostni izobraževalni sistem. Lizbonska strategija za rast in delovna mesta pomaga Evropejcem zagotavljati uspeh, in sicer s programom dostopa, možnosti in solidarnosti, ki nam bo na podlagi naše odprtosti širšemu svetu prinesel prednosti in omogočil oblikovati globalizacijo tako, da bo odražala evropske vrednote.

José Manuel Durão Barroso

Bruselj, 11. decembra 2007

KAZALO

1.	Uvod.....	5
2.	Strukturne reforme, izvedene med prvim lizbonskim ciklom (2005–2008).....	6
3.	Poglobitev lizbonske strategije v naslednjem lizbonskem ciklu.....	7
3.1.	Pospešitev reform na nacionalni ravni	7
3.2.	Krepitev usklajevanja gospodarskih politik.....	8
3.3.	Začeti reforme, potrebne na ravni Skupnosti, vključno z lizbonskim programom Skupnosti.....	9
3.4.	Oblikovanje zunanjih politik.....	9
3.5.	Povezovanje delovanja na nacionalni ravni, ravni Skupnosti in mednarodni ravni v okvir učinkovitega političnega odziva	10
4.	Ukrepi na štirih prednostnih področjih	11
4.1.	Vlaganje v ljudi in posodobitev trgov dela	11
4.2.	Sprostitev poslovnega potenciala, zlasti malih in srednjih podjetij	13
4.3.	Vlaganje v znanje in inovacije	14
4.4.	Energija in podnebne spremembe	16
5.	Nadaljnji ukrepi po spomladanskem zasedanju Evropskega sveta leta 2008	17

1. UVOD

S prenovljeno lizbonsko strategijo v letu 2005 so se Evropska unija in njene države članice zavezale k novemu partnerstvu, katerega namen bo zagotoviti trajnostno rast in delovna mesta.

Skoraj tri leta pozneje so rezultati tega partnerstva jasno vidni. Gospodarska rast je zrasla z 1,8% v letu 2005 in bo po pričakovanjih dosegla 2,9% v letu 2007 ter 2,4% v letu 2008. Velik del trenutnega dviga je sicer konjunkturne narave, vendar so k temu prispevale tudi strukturne reforme v državah članicah. V zadnjih dveh letih je bilo ustvarjenih skoraj 6,5 milijonov novih delovnih mest. Do leta 2009 pa bo po pričakovanjih ustvarjenih še dodatnih 5 milijonov. Brezposelnost naj bi padla pod 7%, kar bo najnižja raven od sredine 80-ih. Stopnja zaposlenosti, ki je trenutno 66-odstotna, se je precej približala skupnemu lizbonskemu cilju, in sicer 70%. Prvič v desetih letih je močno povečanje zaposlenosti potekalo skupaj s krepko rastjo produktivnosti. Življenjski standard v državah članicah, ki so nedavno pristopile k EU, se vidno izboljšujejo.

Vse države članice pa se reform niso lotile z enako odločnostjo. Na nekaterih področjih, kot npr. odpiranje trgov in odpravljane segmentacije trga dela, so reforme zaostale. Hkrati pa se je zaradi svetovne gospodarske upočasnitve, finančnih pretresov in visokih cen blaga poslovno okolje spremenilo.

Na neuradnem zasedanju Evropskega sveta v Lizboni oktobra 2007 so se voditelji držav in vlad odzvali na globalizacijo¹. Potrdili so osrednje mesto prenovljene lizbonske strategije in predlagali njeno poglobitev v naslednjem ciklu. Poudarili so tudi, da bi morala EU uporabiti strategijo na način, da bi pomagala pri oblikovanju globalizacije v skladu z lastnimi vrednotami in interesi. Model razvoja Unije, ki povezuje konkurenčnost s solidarnostjo in trajnostjo, ter dolgoletne izkušnje z gospodarskim povezovanjem, lahko v času globalizacije pomenijo glavne prednosti. S podpisom Lizbonske pogodbe bo EU vstopila v novo obdobje. Po razrešitvi ključnih institucionalnih vprašanj lahko EU zdaj posveti pozornost vprašanjem, ki neposredno zadevajo njene državljane v vsakodnevnem življenju.

Prvi del tega sporočila, namenjenega zasedanju spomladanskega Evropskega sveta leta 2008, določa predloge Komisije za nadaljevanje strategije. Poleg pomena makroekonomske stabilnosti poudarja tudi, da je treba izvesti manjkajoče reforme z namenom okrepiti temelje dobre gospodarske rasti v prihodnosti in pomagati EU, da vzdrži neugodne spremembe v svetovnem gospodarstvu.

Drugi del sestavljajo ocena napredka v posameznih državah članicah (in euroobmočja), doseženega pri izvajanju nacionalnih programov reform, in priporočila po posameznih državah, kakor jih sprejel Svet². Tretji del je spremni dokument, ki vsebuje podrobno oceno napredka po področjih³. Lizbonski paket vsebuje tudi: (1) predlog za priporočilo Sveta o posodobitvi priporočil po posameznih državah in izpostavljenih vprašanj; (2) predlog za priporočilo Sveta o ponovni potrditvi integriranih smernic za rast in delovna mesta; (3) nov

¹ „Evropski interes: Uspeh v času globalizacije“ - COM(2007) 581.

² Priporočilo Sveta 2007/209/ES z dne 27. marca 2007 (UL L 92, 3.4.2007).

³ Kar zadeva del na področju zaposlovanja, služi tudi kot podlaga za skupno poročilo o zaposlovanju. Prav tako vključuje povzetek vmesne ocene o pobudi za rast.

lizbonski program Skupnosti in (4) analizo preusmeritve strukturnih skladov v podporo rasti in delovnim mestom.

2. STRUKTURNE REFORME, IZVEDENE MED PRVIM LIZBONSKIM CIKLOM (2005–2008)

Čeprav vlada splošno soglasje o potrebnih ukrepih, pa je hitrost izvajanja različna. Vse države članice so od leta 2005 izvedle pomembne reforme, vendar so se na izziv nekatere med njimi odzvale močnejše kot druge. V preteklih dvanajstih mesecih se je pokazalo nekaj očitnih znakov „reformne utrujenosti“.

Pozitivno pa je dejstvo, da so se proračunski primanjkljaji iz 2,5% BDP v letu 2005 zmanjšali na predvidenih 1,1% v letu 2007, javnofinančni dolg pa je z 62,7% v letu 2005 padel malo pod 60% v letu 2007. Vendar pa možnost uporabe relativno močnih pogojev rasti za zmanjšanje strukturnih primanjkljajev še ni popolnoma izkoriščena, zlasti v euroobmočju.

V nekaterih državah članicah je izboljšane pogoje rasti spremljalo postopno vzpostavljanje neravnovesij, o čemer pričajo obsežni primanjkljaji tekočega računa z znaki pregrevanja, izguba konkurenčnosti, vse večja zadolženost prebivalstva in hitra rast cen nepremičnin.

Euro se je izkazal kot element stabilnosti. Olajšal je delovanje enotnega trga v dobro euroobmočja in celotne EU. Ocenjena potencialna stopnja rasti BDP v euroobmočju se je od leta 2005 povečala za 0,2 odstotne točke na 2,25%, kar je deloma posledica učinkov strukturnih reform.

Rast produktivnosti je v primerjavi z letno stopnjo rasti 1,2% med letoma 2000 in 2005 dosegla 1,5% leta 2006. Evropa še vedno zaostaja za drugimi vodilnimi gospodarstvi tako pri naložbah v informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) kakor tudi pri njihovi uporabi za povečanje produktivnosti. Odprtje mrežnih gospodarskih panog in storitev za konkurenco je potekalo počasi in velike ovire za vstop na trg ostajajo. Nekatere države članice zaostajajo z izvajanjem direktiv o notranjem trgu. Tudi prizadevanja za izboljšanje okvira za intelektualno in industrijsko lastnino in pospešitev standardizacije niso obrodila sadov.

Program za boljšo pravno ureditev EU se izvaja postopoma, čeprav mora nekaj držav članic še uvesti potrebne instrumente, vključno s oceno učinka in metodami za merjenje in zmanjšanje upravnih obremenitev.

Sedaj je veliko lažje in cenejše ustanoviti podjetje v skoraj vseh državah članicah. Evropa kot celota pa še nima dinamične podjetniške kulture. Prizadevanja za izboljšanje poslovnega okolja so prepogosto izvedena po koščkih, da bi lahko bila del integriranega pristopa, prilagojenega na rast MSP. Medtem ko so države članice določile cilje, s katerimi so se zavezale k bistveno večjim naložbam v R&R, ki bodo EU pomagale do leta 2010 doseči cilj 3% BDP, pa dokazi tega še ne odražajo.

Rast zaposlenosti je bila prepričljiva, čeprav vsem regijam in skupinam ni prinesla enakih prednosti. Veliko držav članic je začelo izvajati reforme svojih pokojninskih sistemov in sistemov za predčasno upokožitev. To je prispevalo k močnemu in trajnostnemu povečanju stopnje zaposlenosti starejših delavcev, čeprav je cilj 50% še vedno nekoliko oddaljen. Stopnja zaposlenosti za ženske se je bistveno povečala (na 57,2% se približuje cilju 60%), čeprav bi morale države članice sprejeti dodatne ukrepe za spodbujanje enakosti spolov na trgu dela.

Približno polovica držav članic je razvila – ali razvija – politike na podlagi pristopa „prožne varnosti“. Vendar pa ostaja odziv politik redek. Proces prehoda s pasivnih na aktivne politike trga dela vztrajno poteka. Države članice izvajajo reforme sistemov socialne varnosti, zlasti s spremembami davčnih sistemov in sistemov socialne pomoči, da bi dosegle ravnovesje med pravicami in dolžnostmi. Uvedene so bile sicer bolj prožne pogodbe o zaposlitvi za določene kategorije delojemalcev (npr. novi udeleženec na trgu dela), vendar jih možnosti za pridobivanje nove strokovne usposobljenosti, ki ljudem omogočijo napredovanje na trgu dela, niso spremljale v dovolj velikem obsegu. Spreminjanje pravil, ki urejajo druge vrste pogodb, kar je težja naloga, je vzbudila malo pozornosti. Tako ostaja več trgov dela razčlenjenega na dobro zaščitene notranje udeležence in ogrožene zunanje udeležence s pogodbami z negotovimi obeti.

Tudi vseživljenjsko učenje ne dosega zastavljenih ciljev, zlasti med nizko usposobljenimi, ki to najbolj potrebujejo. Izobraževalni sistem in sistem usposabljanja se na potrebe trga dela še ne odzivata dovolj.

EU je naredila prve korake, da postane družba z nizkimi emisijami ogljika. Pri doseganju skupnega kjotskega cilja EU je viden napredek in EU se je na spomladanskem zasedanju Evropskega sveta leta 2007 zavezala ambicioznim ciljem za zmanjšanje toplogrednih plinov in povečanje deleža obnovljivih energij do leta 2020.

Podrobno poročilo o napredku na ravni posamezne države članice je na voljo v delu II tega sporočila.

3. POGLOBITEV LIZBONSKE STRATEGIJE V NASLEDNJEM LIZBONSKEM CIKLU

Čeprav se nahaja gospodarstvo v boljšem položaju kot v letu 2005, vstopa EU v nov lizbonski cikel ob upočasnjeni svetovni rasti in tveganjih, ki izhajajo iz finančnih pretresov ter naraščajočih cen nafte in blaga. Zato je zdaj pravi trenutek za sprejetje odločitve, da se poglobi izvajanje strategije, okrepijo zaupanje in gospodarski temelji za odziv na morebiten padeč gospodarske rasti.

3.1. Pospešitev reform na nacionalni ravni

Ključni izziv za države članice med naslednjim ciklom je izvajanje preostalih reform, zlasti na tistih področjih, ki so podrobno opisana v priporočilih po posameznih državah in izpostavljenih vprašanjih.

Glede na to, da je za izvedbo reform in dosego rezultatov potreben čas, Komisija predlaga, da se obstoječi sklop priporočil v velikem obsegu ne spremeni in se jih prilagodi v skladu z napredkom, doseženim po njihovem sprejetju spomladi 2007.

Za najboljši izkoristek njihovega vpliva na rast in delovna mesta je treba v okviru nove generacije programov EU za kohezijsko politiko več kot 60% sredstev⁴ nameniti nacionalnim programom reform (NPR). V obdobju 2007–2013 bo ciljem kohezije namenjenih 347 milijard EUR. Ta znesek bo dopolnjen z nacionalnim javnim in zasebnim sofinanciranjem v višini okrog 160 milijard EUR. Skupaj bo do leta 2013 letno zbrano 70 milijard EUR, večinoma v podporo NPR. Ker se je obdobje načrtovanja programov medtem zaključilo, je pomembno zagotoviti, da odhodki odražajo zadevne obveznosti in da se jih pozneje ne preusmeri na manj pomembna področja.

Lokalni in regionalni organi se prek načrtovanja programov in izvajanja zadevnih kohezijskih programov že dejavno vključujejo v prenovljeno lizbonsko strategijo. Nadalje si bo treba prizadevati za večjo vključenost interesnih skupin in izmenjavo izkušenj, idej in najboljše prakse, kar je že velika prednost strategije. V tem okviru Komisija pozdravlja močan interes Evropskega parlamenta, Evropskega ekonomsko-socialnega odbora in Odbor regij, zlasti za spremljanje obsega vključenosti interesnih skupin v strategijo.

3.2. Krepitev usklajevanja gospodarskih politik

Gospodarstva držav članic so močno medsebojno odvisna. Mnogo prednosti bi zagotovili enaka usmerjenost in pravočasna usklajenost reform. Novo upravljanje lizbonske strategije s poudarkom na partnerstvu med EU in državami članicami se je izkazalo kot učinkovito. Integrirane smernice so ključni instrument za tesnejše usklajevanje gospodarskih politik v okviru prenovljene strategije. Nudijo splošni okvir, v katerem lahko države članice na različnih stopnjah razvoja in z različnimi socialnimi sistemi in institucionalnimi okviri sledijo svojim nacionalnim programom reform in so dovolj odprte, da se lahko prilagodijo na spremembe v poslovnem okolju. Med državami članicami in zainteresiranimi stranmi obstaja široko soglasje o tem, da smernic ni treba spremeniti in da je treba poudarek obdržati na izvajanju⁵.

Iz teh razlogov Komisija predlaga, da je treba veljavne smernice ponovno potrditi za naslednji cikel in hkrati posodobiti pojasnila, ki opredeljujejo okvir, v katerem jih je treba izvesti. To na primer pomeni, dati večji poudarek ukrepom, namenjenim večjemu vlaganju v ljudi in posodobitvi trgov dela. Države članice bi morale pregledati svoje NPR in zagotoviti, da so posodobljeni za nov cikel, ter nadaljevati z vključevanjem širokega spektra zainteresiranih strani v izdelavo in izvajanje NPR.

Izkušnje preteklih treh let so pokazale, da bi bilo treba usklajevanje reform krepiti še naprej. Komisija zato predlaga, da države članice svoje odzive na priporočila po posameznih državah in izpostavljena vprašanja obravnavajo kot del procesa večstranskega nadzora v okviru Svetu. Za oblikovanje razprave mora vsaka država članica kot del svojega poročila o izvajanju predložiti akcijski načrt, v katerem določi ukrepe, ki jih bo izvedla kot odgovor na priporočila in/ali izpostavljena vprašanja.

⁴ Za zadevne kategorije mora biti v manj razvitih regijah, upravičenih do pomoči v okviru kohezijskih programov, namenjenih najmanj 60%, v relativno dobro razvitih regijah, upravičenih do pomoči v okviru programov za konkurenčnost in zaposlovanje, pa 75% sredstev. Države članice, ki so pristopile k Uniji po maju 2004, uporabljajo te mejne vrednosti prostovoljno.

⁵ Ocena svežnja integriranih smernic za rast in delovna mesta, osnutek končnega poročila, oktober 2007, Eureval in Rambøll Management ter sklepi Sveta Ecofin z dne 13. novembra 2007.

Poleg tega je razlog za usklajene reforme v euroobmočju celo močnejši. Predlogi za učinkovitejše usklajevanje in upravljanje v euroobmočju bodo del pregleda delovanja EMU ob njeni desetletnici, ki ga bo Komisija predložila pred poletjem 2008.

3.3. Začeti reforme, potrebne na ravni Skupnosti, vključno z lizbonskim programom Skupnosti

Nov lizbonski program Skupnosti (LPS) pomeni prispevek Skupnosti k prenovljeni lizbonski strategiji. Razumeti ga je treba kot nasprotje NPR in opredeljuje tiste ukrepe Skupnosti, ki dodajo reformam držav članic največjo vrednost in ki bodo imele največji vpliv na rast in delovna mesta. Medtem ko mora nekatere ukrepe LPS sprejeti samo Komisija, pa morata večino kot prednostno nalogo obravnavati in sprejeti tudi Svet in Parlament. Potreben je usklajen politični zagon vseh EU institucij, da se v naslednjem ciklu doseže soglasje o teh ukrepih in se tako okrepi rast in poveča število delovnih mest. Celotni LPS je predstavljen v ločenem sporočilu.

Na ravni Skupnosti je pomembno odpraviti preostale vrzeli na enotnem trgu, zlasti na področju storitev, tako da bi nacionalne reforme prinesle kar največje prednosti. Komisija je nedavno predstavila svojo vizijo enotnega trga 21. stoletja⁶. Nekateri od predlaganih ukrepov bodo potekali prek LPS. Njihov namen je dati večjo moč potrošnikom in malim podjetjem ter izboljšati izvajanje in uveljavljanje pravil enotnega trga, na primer prek „centrov za enotni trg“ na nacionalni ravni in rednega spremljanja oblikovanja cen potrošniškega blaga. Okrepljena zakonodaja o varstvu potrošnikov bo potrošnikom pomagala izbirati med proizvajalci, kar bo spodbujalo konkurenčnost.

3.4. Oblikovanje zunanjih politik

EU mora sicer varovati svoje državljane, interese in vrednote, vendar protekcionizem ne more biti rešitev. EU kot največjemu svetovnemu trgovcu in investitorju odprtost omogoča cenejše proizvodne dejavnike, nižje cene in večjo izbiro za potrošnike ter spodbuja konkurenčnost podjetij in nove naložbe.

Lizbonska strategija se izvaja v okviru globalizacije, zato jo je treba učinkoviteje vključiti v njeno izvajanje. To je mogoče izvesti na več načinov:

- EU bi morala z vsemi svojimi instrumenti zagotoviti, da je njena odprtost ohranjena, kar naj bi se kazalo v večjem dostopu njenih podjetij do trgov tretjih držav:

Večstranska pogajanja, zlasti uspešen zaključek kroga pogajanj v Dohi in trenutni dvostranski trgovinski pogovori, je treba uporabiti za odprtje novih tržnih možnosti in odpravo carinskih in drugih trgovinskih ovir⁷. Uporabiti bi jih bilo treba tudi za spodbujanje pristopa, ki temelji na pravilih in podpira visoke standarde socialnega varstva in varstva okolja. Poleg tega bo Komisija letno poročala o dostopu na trg ter opredelila države in sektorje, v katerih občutne ovire ne bodo odpravljene. Običajno bi to moral biti povod za posvetovanja z zadevnimi državami. Če težave ne bodo odpravljene, bo treba razmisliti o uporabi trgovinskih instrumentov Skupnosti in/ali ukrepov v okviru STO. Posebna pozornost bo namenjena izboljšanju dostopa do

⁶ „Enotni trg za Evropo 21. stoletja“ - COM(2007) 724.

⁷ „Globalna Evropa: Konkurenca v svetu – Prispevek k strategiji EU za rast in delovna mesta“ - COM(2006) 567.

trgov javnih naročil, uveljavljanju pravic intelektualne lastnine, pošteni konkurenci in dostopu do trgov za MSP.

- EU bi morala izboljšati svoje strateške dialoge s ključnimi tretjimi državami, da bi se razvile vzajemno koristne rešitve, spodbudili višji standardi in boljša regulativna konvergenca:

Na podlagi izkušenj z enotnim trgom lahko EU nudi posebno strokovno znanje (npr. na področju integracije trgov, socialne varnosti, zaposlitve in pravic delavcev, zdravstvenega varstva, varstva okolja, pravil o konkurenci, carin), ki je lahko koristno za njene ključne partnerje, hkrati pa lahko tudi pogovori prinesejo rešitve na področjih, na katerih ima EU strateške interese (npr. dostop do trga, energija, podnebne spremembe, upravljanje migracij, dostojno delo, tehnološki standardi in pravice intelektualne lastnine, politika MSP). Ob upoštevanju posebnosti vsakega posameznega partnerja bi bilo treba razviti nove pristope, kakor pred kratkim ustanovljeni čezatlantski ekonomski svet. Posebno pozornost bi bilo treba posvetiti sosedstvu Unije.

3.5. Povezovanje delovanja na nacionalni ravni, ravni Skupnosti in mednarodni ravni v okvir učinkovitega političnega odziva

Na spomladanskem zasedanju Evropskega sveta 2006 so bila sprejeta štiri prednostna področja, ki pomenijo stebre prenovljene strategije (znanje in inovacije, sprostitve poslovnega potenciala, vlaganje v ljudi in posodobitev trgov dela, energija/podnebne spremembe). Področja so med sabo povezana in njihovo vzporedno izvajanje pomeni integriran pristop.

Na vsakem od teh štirih področij je bilo na spomladanskem zasedanju Evropskega sveta leta 2006 potrjeno tudi omejeno število posebnih, dejanskih ukrepov, ki bi jih bilo treba izvesti do konca prvega cikla. Stopnja uspešnosti pri izvajanju teh ukrepov je dobra. Zdaj je na primer mogoče skoraj v vseh državah članicah ustanoviti podjetje v roku enega tedna na podlagi sistema „vse na enem mestu“. Dosežen je bil dogovor o skupnem sklopu načel prožne varnosti. Zmanjšanje upravnih obremenitev je bilo s sklepom Evropskega sveta, ki je določil cilj na 25%, deležno močne spodbude. Ti primeri kažejo, da je z uporabo prenovljene lizbonske strategije mogoče zagotoviti neposredne in otipljive prednosti podjetjem in državljanom. To je dobra osnova, na kateri lahko Evropski svet zagotovi nadaljnjo spodbudo za izvajanje strategije in sprejme omejen sklop nadaljnjih ukrepov, ki bi jih bilo treba izvesti do leta 2010.

Prenovljena strategija temelji na partnerskem pristopu, pri katerem je za obravnavanje skupnih izzivov potrebno polno sodelovanje vsake stopnje. Prednostna področja pomenijo okvir za združitev različnih stopenj. Ukrepe, ki jih morajo izvesti države članice, bi bilo treba vključiti v NPR; na področjih, na katerih je treba ukrepe izvesti na ravni Skupnosti, bi jih bilo treba izvesti v okviru LPS. Poleg tega pa je veliko teh ukrepov mogoče izvesti samo ob podpori proaktivne zunanje politike, katere namen je pomagati EU oblikovati globalizacijo in izkoristiti priložnosti, ki jih ponuja.

4. UKREPI NA ŠTIRIH PREDNOSTNIH PODROČJIH

4.1. Vlaganje v ljudi in posodobitev trgov dela

„Prožna varnost“ ustvarja ravnotežje med prožnostjo in varnostjo na trgu dela. Njen cilj je vsem državljanom zagotoviti, da lahko uživajo visoko stopnjo zaposlitvene varnosti, tj. da lahko brez težav najdejo dobro zaposlitev v vsakem obdobju svojega delovno aktivnega življenja. Delojemalcem in delodajalcem pomaga izkoristiti priložnosti, ki jih ponuja globalizacija. Po doseženem dogovoru med socialnimi partnerji je Evropski svet pozvan, naj potrdi predlog Komisije o skupnih načelih „prožne varnosti“⁸. Države članice bi jih morale začeti izvajati in jih prilagoditi svojim lastnim razmeram.

Okrepljena prizadevanja za boj proti revščini in socialni izključenosti ter integracijo ljudi z roba trga dela, zlasti z aktivnimi politikami vključevanja, so ključnega pomena. Zmanjšanje revščine je v središču prenovljene lizbonske strategije, s poudarkom na rasti in delovnih mestih ter izvajanjem ukrepov, ki vlagajo v sposobnosti ljudi, zagotavljajo enake možnosti, ustrezno socialno varstvo in ponujajo kakovostne zaposlitve. Podpore za nizko usposobljene delavce, migrante in invalide je treba okrepiti, zlasti s spodbujanjem razvoja njihovih spretnosti.

Večje vlaganje v vseživljenjsko izobraževanje in strokovno znanje ni le ključnega pomena za uspeh Evrope v času globalizacije, ampak je tudi eden najbolj učinkovitih načinov za boj proti neenakosti in revščini. Otroci že zelo zgodaj razvijejo sposobnost za pridobivanje znanja vse do konca svojega življenja. Pozneje, na ravni osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, postane bralna sposobnost osnovni pogoj za napredovanje. Kljub temu pa vsak peti 15-letnik v Evropi nima zadovoljivih bralnih sposobnosti. Vsak šesti posameznik med 18. in 24. letom je prekinil šolanje s samo nižjo srednješolsko izobrazbo. Zaradi tega je zanje zelo težko vstopiti na trg dela in tam napredovati. Mnogi med njimi končajo kot dolgoročno brezposelni. Evropa pri doseganju svojih ciljev na tem področju ni dosegla bistvenega napredka. Odločno si je treba prizadevati za dvig osnovnega znanja mladih in izrazito zmanjšanje zgodnjega opuščanja šolanja. Odločilni napredek je mogoče doseči samo tako, da ostanejo sredstva usmerjena več let.

Učenje v tujini je lahko pomembna spodbuda za osebni razvoj in jezikovno znanje. Program Erasmus je skoraj dvema milijonoma mladih Evropejcev omogočil študij v tujini. Od tega bi morale imeti koristi več mladih, da bi to sčasoma postalo standardni del univerzitetne izobrazbe.

Če bo po celotni Evropi zagotovljeno priznavanje kvalifikacij, pridobljenih na delovnem mestu, se bodo povečale spodbude za ljudi, da si pridobivajo nova strokovna znanja v celotnem delovnem življenju. Nedavno sprejet evropski okvir kvalifikacij bo k temu še prispeval, če se bodo države članice hitro odzvale in z njim povezale svoje nacionalne sisteme kvalifikacij in okvire le-teh.

⁸ „Oblikovanje skupnih načel prožne varnosti“ – nova in boljša delovna mesta v povezavi s prožnostjo in varnostjo“ - COM(2007) 359.

Razvoj strokovne usposobljenosti in vseživljenjsko učenje podpirata politike „prožne varnosti“ s povečanjem prožnosti, zaposlitvene varnosti in mobilnosti med delovnimi mesti. Kot odziv na izzive aktivnega staranja in prispevek k povečanju produktivnosti in zaposljivosti je treba razviti močnejše in bolj usmerjene politike poklicnega usposabljanja. K takšnim prizadevanjem lahko bistveno prispeva Evropski socialni sklad.

Več bi bilo treba storiti, da bi ocenili in spremljali prihodnje potrebe po strokovni usposobljenosti, Evropa pa bo morala zaradi perečega pomanjkanja delovne in strokovno usposobljene sile v vedno več sektorjih izboljšati regionalno in nacionalno mobilnost delovne sile ter opredeliti regulirano politiko priseljevanja. Takšno politiko morajo spremljati ukrepi za izboljšanje gospodarske in socialnega vključevanja priseljencev.

Skupaj s pregledom enotnega trga je Komisija opredelila svojo vizijo za agendo o dostopu, možnostih in solidarnosti ter začela javno posvetovanje, da bi zbrala mnenja o teh ključnih vprašanjih. Na tej podlagi bo sredi leta 2008 sprejeta prenovljena socialna agenda.

Več je treba vlagati v ljudi preko pristopa življenjskega cikla na področju zaposlitve in izobraževanja, posodobiti trge dela in okrepiti socialno vključenost:

Ukrep Skupnosti:

– Komisija bo do sredine leta 2008 predložila prenovljeno **socialno agendo**, ki bo temeljila na možnostih, dostopu in solidarnosti ter upoštevala novo družbeno realnost Evrope in zajemala zlasti vprašanja, kot so mladina, izobraževanje, migracije in demografija;

– Komisija bo predložila predloge za odpravljanje pomanjkanja strokovne usposobljenosti, in sicer z boljšimi napovedmi in spremljanjem **prihodnjih potreb po strokovni usposobljenosti** v Evropi;

– Komisija bo leta 2008 predložila predloge za skupno politiko **priseljevanja**.

Države članice bi morale:

– izvesti sprejeta skupna načela o „**prožni varnosti**“, tako da določijo nacionalne ukrepe v okviru svojih NPR do konca leta 2008;

– povečati razpoložljivost in cenovno dostopnost kakovostnega **otroškega varstva** v skladu z nacionalnimi cilji in cilji Skupnosti;

– pripraviti akcijski načrt in določiti cilje za znatno zmanjšanje števila oseb, ki **zgodaj opustijo šolanje**, in za izboljšanje osnovnih **bralnih sposobnosti**;

– nacionalne in regionalne programe povezati s **programom Erasmus** za povečanje števila študentov, ki sodelujejo v mednarodni izmenjavi;

– do leta 2010 pripraviti nacionalne **okvire kvalifikacij**, ki bodo usklajeni z evropskim okvirom.

4.2. Sprostitev poslovnega potenciala, zlasti malih in srednjih podjetij

Poslovno okolje v Evropi se je izboljšalo na podlagi sklepov spomladanskega zasedanja Evropskega sveta leta 2006 o uvedbi sistema vse na enem mestu in skrajšanju časa za ustanovitev podjetja na en teden ali manj, ki se izvajajo v državah članicah. EU mora sedaj nadaljevati to pot in sprejeti integriran pristop, ki bo odstranil ovire na vseh stopnjah razvoja MSP in omogočil več malim podjetjem, da se razvijejo v večja podjetja, ki uspešno tekmujejo na svetovnem trgu. Ta pristop bi lahko vnesli v zakon o malih podjetjih in določili načela in konkretne ukrepe za podporo MSP v njihovem celotnem življenjskem ciklu.

Nedvomna prednostna naloga Unije je odpraviti pomembne vrzeli na enotnem trgu, zlasti na področju storitev, tako da bi nacionalne reforme prinesle kar največje prednosti. Popolno in pravočasno izvajanje direktive o storitvah ne bo zgolj ustvarilo pravi enotni trg za storitve, temveč bo ponudilo tudi veliko priložnost za pospešitev postopkov, odpravo nepotrebnih upravnih postopkov, olajšanje dostopa na trg in pospešitev uvedbo interoperabilnih storitev e-vlade.

Evropski program za boljšo pravno ureditev prinaša rezultate, upravne obremenitve pa naj bi se na ravni EU zmanjšale za 25%. Države članice so se zavezale k enako ambicioznim ciljem na nacionalni ravni. Posodobitev javnih uprav, zlasti prevzem interoperabilnih IKT, je pomemben del pri izboljšavi poslovnega okolja za MSP in podcenjen vir za inovacije. Kot del programa za boljšo pravno ureditev se mnogi organi že odzivajo na vedno večja pričakovanja; ravnanje s podjetji in državljani kot strankami, uporaba novih tehnologij, spodbujanje socialnih inovacij in uvajanje organizacijskih sprememb za zagotovitev preglednih, predvidljivih storitev in učinkovitih sredstev za pritožbo. Komisija bo spodbujala izmenjavo dobre prakse.

Sprostitev poslovnega potenciala:

Ukrep Skupnosti:

- sprejeti **evropski zakon o malih podjetjih**, ki določa **integriran pristop** za sprostitev potenciala rasti na vsaki stopnji življenjskega cikla **MSP**.
- približati se cilju znižanja **upravnih obremenitev EU** za 25% do leta 2012 in izvesti ambiciozen **program o poenostavitvi**;
- okrepiti **enotni trg**, povečati **konkurenco na področju storitev** in sprejeti nadaljnje ukrepe za integracijo trgov finančnih storitev.

Države članice bi morale:

- vztrajno in dosledno izvajati prizadevanja za izvajanje **direktive o storitvah** do konca leta 2009; zaključiti pregled in oceno nacionalne zakonodaje pred koncem leta 2008, hkrati pa določiti enotne kontaktne točke in elektronske postopke ter uvesti učinkovit sistem čezmejnega upravnega sodelovanja;
- določiti in objaviti cilje za **znižanje upravnih obremenitev** pred zasedanjem spomladanskega Evropskega sveta 2008;

– izkoristiti možnosti, ki jih ponuja izvajanje direktive o storitvah in programa za boljše pravno ureditev, ter nadaljevati **posodabljanje javnih uprav**.

4.3. Vlaganje v znanje in inovacije

Na podlagi sklepov, sprejetih na spomladanskem zasedanju Evropskega sveta leta 2006, so države članice določile cilje in izvedle ukrepe za povečanje naložb v raziskave in razvoj. Na podlagi predloga Komisije je bil ustanovljen Evropski raziskovalni svet, uvedenih pa je bilo tudi nekaj skupnih tehnoloških pobud. Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo bo po pričakovanjih začel delovati v letu 2009. V okviru programov nove kohezijske politike bo več kot 85 milijard EUR namenjenih naložbam v znanje in inovacije.

To pomeni sicer dober začetek, vendar je treba za dosego ciljev Evrope narediti več. Države članice bi morale sprejeti dodatne ukrepe, da bi dosegle cilje intenzivnosti pomoči v zvezi z naložbami v R&R za leto 2010. To je posebej nujno zato, ker je delež naložb R&R v EU zaradi močne rasti BDP, ki ji naložbe v R&R niso mogle slediti, v letu 2006 rahlo upadel.

Z globalizacijo je vedno več dejavnosti R&R prenesenih drugam po svetu. V Evropi ostajajo stroški varstva in uveljavljanja inovacij previsoki. Pravice distribuiranja so še vedno pod pristojnostjo posamezne države. Postopki za določanje interoperabilnih standardov so veliko prepočasni. Upravljanje spektra je še vedno razdrobljeno, kar ovira razvoj novih visokotehnoloških izdelkov in čezmejnih storitev. Preveč ovir, vključno s pravnimi, preprečuje sodelovanje med univerzami, raziskovalnimi instituti, podjetji in raziskovalci. Zavira pa tudi eno tradicionalnih prednosti Evrope: ustvarjalen in iznajditeljski duh njenih državljanov.

Da bi spremenili ta trend, Evropa potrebuje „peto svoboščino“, prosti pretok znanja, ki bo dopolnila štiri svoboščine, prosti pretok blaga, storitev, ljudi in kapitala. „Peta svoboščina“ mora spodbuditi preoblikovanje EU v inovativno, ustvarjalno gospodarstvo znanja:

- en vidik predstavlja dejanski evropski raziskovalni prostor, v katerem niso ustvarjeni samo pogoji za spodbujanje in nagrajevanje inovacij, temveč se programi EU in nacionalni programi za R&R medsebojno dopolnjujejo; prostor, v katerem se sredstva dodeljujejo konkurenčno, naravnana k vrhunskim dosežkom, in je olajšano sodelovanje med univerzami in podjetji, v katerem se brezpogojno priznavajo diplome ter se študentje, akademiki, raziskovalci in usposobljeni delavci lahko svobodno gibljejo in sodelujejo brez težav s svetovno znanstveno skupnostjo;
- Evropa mora tudi združiti svoja sredstva za novo generacijo večjih zmogljivosti za bodoče laboratorije in instrumente, ki so neizogibno potrebni za ohranitev vodilne vloge v pionirskih raziskavah v naslednjih desetletjih. Sprejet je bil skupen program, ki bo opredelil prednostne raziskovalne zmogljivosti, od laserjev, teleskopov in raziskovanja morja do baz podatkov za raziskave raka. Ker sredstva, potrebna za njihov začetek, presegajo zmogljivost posamezne države članice, je treba odločitev o tem, kako združiti moči, sprejeti na nacionalni ravni;

- informacijske in komunikacijske tehnologije na temeljih visokohitrostnega interneta so ključ pri zviševanju produktivnosti in spodbujanju inovativnosti v Evropi. Preveč malih podjetij in državljanov še vedno nima visokohitrostnega internetnega priključka, kar ovira njihov razvoj in inovativni potencial. Poleg vedno večje konkurence na telekomunikacijskem trgu je treba z nacionalnimi načrti zagotoviti, da bo do leta 2010 visokohitrostni internet uporabljalo 30% evropskega prebivalstva.

Uresničevanje „pete svoboščine“, prostega pretoka znanja:

Ukrep Skupnosti:

- *izboljšati ključne **okvirne pogoje** za inovacije prek integrirane jurisdikcije na področju patentov in enotnega, cenovno dostopnega patenta; posodobiti trenutna razdrobljena pravila o pravicah intelektualne lastnine, zlasti za olajšanje kroženja vsebin; pospešiti vzpostavitev interoperabilnih standardov in usmeritev k skupnemu upravljanju spektra ter izboljšati dostop do tveganega kapitala;*
- *odstraniti ovire za čezmejno **mobilnost raziskovalcev** na podlagi evropskega „potnega lista“;*
- ***združiti sredstva za R&R na ravni EU in držav članic, da se zagotovi učinkovitejša poraba, in sicer z določitvijo področij za skupne programe do konca leta 2008 in uvedbo skupnih razpisov za projekte do konca leta 2010;***
- *uvesti **novi generaciji raziskovalnih zmogljivosti svetovnega razreda** in do konca leta 2009 sestaviti načrt za izvedbo 35 skupaj sprejetih projektov⁹. Uvesti dialog z zainteresiranimi mednarodnimi partnerji za projekte svetovne razsežnosti med letom 2008;*
- *izboljšati konkurenco za **visokohitrostni internet** s sprejetjem pregleda telekomunikacij do maja 2009.*

Države članice bi morale:

- *boljše uskladiti prizadevanja, da bi izboljšale okvirne pogoje za **inovacije**;*
- *navesti, kako bodo doseženi nacionalni cilji v zvezi z **naložbami R&R (2010)** in kako bodo njihove strategije za R&R prispevale k realizaciji evropskega raziskovalnega prostora;*
- *odstraniti ovire za **mobilnost raziskovalcev** med javnimi in zasebnimi raziskovalnimi centri;*
- *do konca leta 2008 pripraviti nacionalne strategije za **novi generaciji raziskovalnih zmogljivosti svetovnega razreda**, v katerih bodo sodelovale;*
- *kot del svojih NPR določiti nacionalne cilje za uporabo **visokohitrostnega interneta**¹⁰, katerih namen je 30-odstotna stopnja gostote priključkov v EU in dostop do interneta za vse šole do leta 2010.*

⁹ Evropski strateški forum za raziskovalne infrastrukture (ESFRI), Evropski načrt za raziskovalne infrastrukture, poročilo 2006 + sklepne ugotovitve Sveta 21.–22.5.2007.

¹⁰ Komisija bo spremljala razvoj internetnega gospodarstva EU prek širokopasovnega indeksa storilnosti, ki bo uveden v letu 2008.

4.4. Energija in podnebne spremembe

Evropski svet se je na spomladanskem zasedanju leta 2007 zavezal, da bo preoblikoval Evropo v gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika in zanesljivo, trajnostno in konkurenčno energijo. Sprejel je ambiciozne cilje za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, povečanje energetske učinkovitosti in porabe obnovljive energije do leta 2020. Izziv naslednjega cikla bo oblikovati okvir in instrumente za uresničitev teh ciljev in zagotovitev sodelovanja s preostalim svetom, da se v okviru ZN sprejmejo podobni ambiciozni ukrepi.

Za doseg te daljnosežnih ciljev bo moralo celotno gospodarstvo pospešiti tempo. Tržno zasnovani instrumenti, kot je sistem za trgovanje z emisijami (ETS), zagotavljajo spodbude gospodarskim udeležencem za zmanjšanje njihovih emisij na stroškovno najbolj učinkovit način. Okrepljen ETS bi morali dopolnjevati ukrepi za uresničenje pravno zavezujočih nacionalnih ciljev o toplogrednih plinih in obnovljivih energijah: to bo vključevalo mešanico iz ciljne ureditve, učinkovite rabe gospodarskih instrumentov, kot so subvencije, davčne spodbude ali javna naročila, ter ukrepe za povečanje preglednosti, kot so označevanje ali ekološke bilance. Rezultate je mogoče najhitreje doseči na področju energetske učinkovitosti, na katerem imajo lahko vlade pionirsko vlogo. Vsa ta prizadevanja bodo morali spremljati trajnostne naložbe v raziskave in razvoj ter dejavno uveljavljanje novih tehnologij, kakor je bilo nedavno poudarjeno v predlogu Komisije o Strateškem načrtu za energetska tehnologija¹¹.

Bolj konkurenčen in povezan notranji energetski trg bo znatno prispeval k oskrbovanju Unije z zanesljivo, trajnostno in konkurenčno energijo. To vključuje nove naložbe za izboljšanje infrastruktur in medsebojne povezave, boljše upravljanje pretresov, mehanizme solidarnosti in bolj raznoliko energetska mešanico. Hkrati se bodo morala vsa področja politik prilagoditi na vpliv podnebnih sprememb. Čeprav je podnebne spremembe mogoče ohraniti na sprejemljivih mejah z odločilnim ravnanjem na svetovni ravni, pa jih ni mogoče popolnoma preprečiti. Politike bodo morale upoštevati to realnost in zmanjšati socialne, okoljske in gospodarske vplive ter hkrati razviti potencial novih tehnologij, da se okrepi konkurenčnost industrije EU.

Preoblikovanje Evrope v energetska učinkovito gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika:

Ukrep Skupnosti:

- sprejeti zakonodajne predloge za zaključek **notranjih trgov električne energije in plina ter sveženj pravil na področju podnebnih sprememb**, z namenom vzpostaviti okvir, ki bi omogočil najmanj 20-odstotno znižanje emisij toplogrednih plinov in povečanje deleža obnovljive energije na 20% do leta 2020;*
- spodbujati industrijsko politiko, usmerjeno k **bolj trajnostni proizvodnji in potrošnji** ter osredotočeno na obnovljive energije ter proizvode, storitve in tehnologije, ki imajo nizke emisije ogljika in so učinkovitejši pri izrabi virov;*
- **pregledati direktivo o obdavčenju energije** in jo tesneje povezati z energetskimi in okoljskimi cilji EU;*
- poostriti zahteve direktive o **energetski učinkovitosti stavb**.*

¹¹ „K Evropskemu strateškemu načrtu za energetska tehnologija“ - COM(2006) 847.

Države članice bi morale:

- ***pregledati svoje gospodarske instrumente***, vključno z davki, subvencijami in dajatvami, če na stroškovno učinkovit način prispevajo k boju proti podnebnim spremembam;
- ***nujno pozvati naročnike k sistematični vključitvi energetske učinkovitosti kot enega od meril za oddajo javnih naročil***;
- ***določiti obvezne cilje za zmanjšanje porabe energije za vladne zgradbe***;
- ***izboljšati medsebojno povezanost energetskih omrežij***.

5. NADALJNI UKREPI PO SPOMLADANSKEM ZASEDANJU EVROPSKEGA SVETA LETA 2008

Prenovljena lizbonska strategija za rast in delovna mesta že prinaša rezultate. Evropa ima sedaj skupni integriran program, sklop instrumentov za delovanje v partnerstvu na področju skupnih izzivov in učinkovito letno spremljanje napredka, ki ga izvede spomladanski Evropski svet.

Vse je pripravljeno za spomladansko zasedanje Evropskega sveta leta 2008, s katerim bodo **uvedeni ambiciozni cilji naslednjega cikla**. V ta namen bi moral:

- sprejeti ukrepe za štiri prednostna področja, kakor je določeno v razdelku 4;
- ponovno potrditi integrirane smernice za naslednja tri leta;
- pozdraviti predloge Komisije o priporočilih po posameznih državah in izpostavljenih vprašanjih;
- države članice pozvati, naj izvedejo preostale reforme iz svojih nacionalnih programov reform (NPR) in zagotovijo, da imajo za nov cikel pripravljene posodobljene NPR; države članice povabiti, da kot del svojih letnih poročil o izvajanju Svetu in Komisiji predstavijo konkretne akcijske načrte in podrobno opišejo svoje odgovore in časovni raspored za izvajanje priporočil po posameznih področjih in izpostavljenih vprašanj;
- potrditi nov lizbonski program Skupnosti;
- države članice pozvati, naj sodelujejo z nacionalnimi in regionalnimi parlamenti za pripravo letnih razprav o izvajanju njihovih NPR in priporočil po posameznih državah;
- države članice pozvati, naj zagotovijo, da bodo sredstva Kohezijskega sklada porabljena v skladu z predpisi o namenitvi sredstev, tako da bodo imela kar največji vpliv na rast in delovna mesta;
- nacionalne koordinatorje za lizbonsko strategijo spodbuditi, da nadaljujejo z izmenjavo izkušenj o reformah, zlasti o štirih prednostnih področjih in krepitvi vključenosti interesnih skupin;
- Evropski parlament pozvati, naj igra aktivno vlogo v celotnem naslednjem ciklu, vključno prek dialoga z nacionalnimi parlamenti.